

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Fakulta sociálních studií MU

Habilitační obor

Sociologie

Uchazeč

PhDr. Iva Šmídová, Ph.D.

Pracoviště

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

Habilitační práce

Mužství v ofsajdu? Sociologická analýza přístupem Kritických mužských studií

Oponent

Doc. PhDr. Mariana Szapuová, PhD.

Pracoviště

Katedra filozofie a dějin filozofie, Filozofická fakulta, UK v Bratislave

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Habilitačná práca PhDr. Ivy Šmídovej, PhD. predstavuje originálny a koncízny autorský text, v ktorom uchádzačka sumarizuje výsledky svojho viacročného výskumného úsilia zameraného na problematiku mužskej rodovej roly, mužských biografii, na otázky maskulinity a jej premien v českom kontexte. Autorka predloženej práce je odbornej verejnosti dobre známa ako výskumníčka a odborníčka v oblasti feministických a gendrových štúdií, ktorá sa už dlhodobejšie špecializuje na výskum maskulinit z rodovej perspektívy a ktorá je iniciátorkou (v domácom kontexte) vcelku novej výskumnej perspektívy, kritických mužských štúdií. Svedčí o tom aj jej doterajšia mimoriadne bohatá publikačná činnosť, účasť na viacerých medzinárodných aj domácich výskumných projektoch zameraných na predmetnú problematiku.

Okrem úvodu a záveru text obsahuje šesť tematických kapitol. Po druhej, teoreticky ladenej kapitole nasledujú kapitoly, v ktorých autorka tematizuje rozličné podoby maskulinit ako aj oblastí, v ktorých sa utvárajú a transformujú, či už ide o sféru domácnosti a starostlivosti o deti, o sféru chudoby a bezdomovectva, o sféru vzdelávania alebo zdravia. Svoje témy rozvíja cez prizmu konceptu hegemonnej maskulinity, pričom pozornosť venuje najmä vzájomnému pôsobeniu zložitého komplexu faktorov a mechanizmov, ktoré pôsobia aj s smere oslabenia alebo transformácie tohoto konceptu a ktoré sú často skryté, na prvý pohľad málo viditeľné, subtílné, a ktorých rozkrývanie si vyžaduje náročnú analytickú prácu. Ukazuje tak, že maskulinita nie je nejaká stabilná identita, ale je niečím, čo je vykonávané, čo sa formuje vo vzájomných interakciách rozličných aktérov a aktéroch, v dynamicky sa meniacej interakcii medzi individuálnym konaním a jeho spoločenským rámcom, symbolickým poriadkom.

Predložená habilitačná práca má syntetizujúci charakter, niektoré kapitoly, v ktorých autorka ponúka analýzu a interpretáciu najdôležitejších zistení svojich predchádzajúcich výskumov, zameraných na mužov a tých foriem maskulinity, ktoré sa nejakým spôsobom vymykajú konvenčným, rodovo stereotypným predstavám a očakávaniam, na marginalizované či

subordinované formy maskulinity, vznikli na základe jej už publikovaných štúdií. Tieto jednotlivé analýzy a interpretácie kontextualizuje jednak podrobným prehľadom starostlivo zvolených nejrelevantnejších teoretických konceptov, prevažne zahraničnej proveniencie, ktoré tvoria jej teoreticko metodologické východisko jako aj interepetačný rámec výsledkov výskumov. Svoje analýzy tiež kontextualizuje aj sumárnym prehľadom už existujúcich výskumov v českom kontexte.

Téma práce je mimoriadne aktuálna a zaujímavá, autorka v práci kladie mnohé pálčivé otázky, ktoré smerujú viac do budúcnosti, a na ktoré v súčasnosti nie je možné dať jednoznačnú odpoveď. Jej upozornenia na dôležitosť ďalšieho skúmania sú celkom namieste. Vysoko pozitívne hodnotím skutočnosť, že PhDr. Iva Šmídová, PhD. sa vo svojom výklade neuchýľuje k prvoplánovým explanáciám, skúmané sociálne fenomény tematizuje v ich ambivalentnosti. Takto rozkrýva napr. ambivalentnosti v konaní a myslení starajúc sa otcov (prípadne aj ich partnerik), ktoré na jednej strane narúša vžitý rodovo duálny poriadok, na druhej strane ale akoby „okľukou“ ho nanovo potvrdzuje. Pre jej prístup je charakteristické, že všetky svoje dielčie témy rozvíja vo viacerých analytických rovinách – v každej tematickej kapitole uvádza svoje teoretické východiská, konceptuálny rámec, do ktorého umiestňuje svoje analýzy, reflektuje relevantné zahraničné a domáce výskumy, miestami aj verejný a mediálny diskurz, znovupremýľa vlastné výskumné zistenia.

Text predloženej práce je mimoriadne čítavý, aj keď miestami rušivo pôsobia viacnásobné opakovania tej istej tézy alebo myšlienky (napr. o duálnej a asymetrickej rodovej sociálnej štruktúre a o symbolickom rodovom poriadku v nadväznosti na S. Harding). Možno čitateľka alebo čitateľ, kto má rád priamočiare, jednoduché a jasné odpovede na položené otázky, bude trochu sklamaný, o to viac sa však poteší ten či tá, ktorá má „záľubu“ v subtílnych analýzach, vo viacznačných odpovediach a odvážnych interpretáciách.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvažení oponenta)

- 1. Autorka v závěre práce poukazuje na velkou míru rezistentnosti symbolického poriadku voči zmenám na úrovni individuálneho konania a individuálnej životnej skúsenosti, keď zdôrazňuje, že nedodržiavanie rodových noriem na tejto úrovni nevedie k transformácii symbolického rodového poriadku (hoci by sme mohli očakávať opak, ak predpokládáme, že zmeny v spôsoboch konania a správania povedú aj k zmenám aj v spôsoboch myslenia a hovorenia o tomto konaní). V čom vidí autorka príčiny tejto rezistentnosti a ako by sa dala eliminovať?**
- 2. Ako hodnotí autorka ďalšiu perspektivu kritických mužských štúdií v kontexte českého rodového výskumu?**

Závěr

Habilitační práce Ivy Šmídové „Mužství v ofsajdu? Sociologická analýza přístupem Kritických mužských studií“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Sociologie.

V Bratislave, dne 26. 05. 2015